ACADEMIA ROMÂNĂ

SESIUNEA GENERALA DIN ANUL 1904

RAPORTUL SECŢIUNII LITERARE ASUPRA REVISIUNIĬ ORTOGRAFIEĬ

Domnilor Membri,

Sunt acum 24 de anĭ, de când ortografia Academieĭ Române a fost supusă uneĭ revisuirĭ, prin care s'aŭ înlăturat unele exagerărĭ etimologice ale aşà numituluĭ «mod de scriere provisoriŭ» introdus în anul 1869 pentru publicarea Analelor şi a altor lucrărĭ ale societăţiĭ nóstre.

După o propunere din anul 1879, s'a ales la 24 Martie 1880 o comisiune, compusă din d-niĭ Alecsandri, Bariţiŭ, Hasdeŭ, Quintescu şi subscrisul, care în scurtă vreme s'a putut înţelege, cel puţin în majoritatea membrilor sĕĭ, asupra principalelor regule ale scrieriĭ celeĭ nouĕ

Prin raportul subscrisuluĭ de la 8 Aprilie 1880 conclusiunile Comisiuniĭ aŭ fost supuse plenuluĭ, care le-a adoptat în aceeaşĭ sesiune generală, însă cu introducerea maĭ multor modificărĭ.

Pe când primul mod de scriere al Academieĭ erà întemeiat pe un etimologism puţin temperat prin concesiunĭ fonetice, ortografia primită de majoritatea de la 1880 erà în esenţă un fonetism temperat prin «necesităţĭ etimologice.»

Din tot spiritul raportuluĭ reese că aceste necesităţĭ nu eraŭ atât de natură sciinţifică, cât maĭ ales de natură practică; ele proveniaŭ din dorinţa uneĭ transacţiunĭ între tendinţele antagoniste spre a le apropià pe cât se puteà de o ortografie saŭ maĭ exact de o grafie comună.

In acest înţeles ḑiceà raportul subscrisuluĭ de la 1880: «Dacă în cestiunĭ de pură sciinţă abstractă singura normă a nóstră trebue să fie cercetarea necondiţionată a adevĕruluĭ, indiferent dacă acest adevĕr este împărtăşit de mulţĭ saŭ de puţinĭ ómenĭ, în cestiunĭ de o desvoltare organică concretă, precum este limba şi împreună cu dînsa şi scrierea, elementul *usuluĭ* adoptat de mulţimea celor ce vorbesc şi ce scriŭ e tot-deauna un element de cea maĭ mare însemnătate, pe care nu ne este ertat să-l ignorăm», şi se termină cu speranţa «că toţĭ vom fi inspiraţĭ de dorinţa de a publicà Analele Academieĭ sub o formă a scrieriĭ lor, care *să nu ne desbine de mişcarea generală a literaturiĭ*

nóstre, ci să pue Academia Română înăuntrul şi în fruntea acesteĭ mişcărĭ».

Aceleaşĭ consideraţiunĭ dictézǎ astăḑĭ Academieĭ o nouă revisuire a moduluĭ eĭ de scriere. Din acest îndemn Secţia Literară a ales în sesiunea de la 1903 o comisiune *ad-hoc*, în care pe lângă ceĭ treĭ membri rĕmaşĭ în viéţă din vechea comisiune de la 1880, adecă d-niĭ Hasdeŭ, Quintescu şi subscrisul, aŭ intrat d-niĭ Iacob Negruzzi şi Ioan Bianu. Indeplinind misiunea ce ĭ-a fost încredinţată în limitele indicate de majoritatea eĭ, comisiunea, în şedinţa de la 1 Martie a. c., a luat cunoscinţă de raportul subscrisuluĭ şi a hotărît în majoritate de treĭ membri contra păreriĭ d-luĭ Quintescu (al cincilea membru, d-l Hasdeŭ n'a luat parte la lucrărĭ), ca raportul, redus la şése propunerĭ de modificare, să se supună Secţiuniĭ literare. Incercarea subscrisuluĭ şi a câtor-và membri de a discutà şi hotărî maĭ multe alte cestiunĭ relative la unificarea ortografieĭ, d. ex. la scrierea numelor lunilor (Septemvrie, Octomvrie, etc.), la scrierea cuvintelor: finanţe, piaţă, celă-lalt, teatru, neatârnare saŭ (după părerea d-luĭ Quintescu) la punerea accentelor, etc. a fost după óre-care discuţiune înlăturatà de comisiune, rĕmânênd ca aceste cestiunĭ să formeze obiectul desbaterilor ulterióre în Secţiunea literară. Pentru momentul de faţă majoritatea a admis că este urgent şi oportun a se mărginì hotărîrea la cele 6 regule ce vi se propun maĭ jos.

Aduse ast-fel la cunoscinţa Secţiuniĭ literare, regulele aŭ fost discutate în şedinţele de la 6, 8 şi 9 Martie a. c., şi aprobate de Secţiune, şi anume prima regulă, cea relativă la scrierea diftongilor *ea* şi *oa* cu unanimitatea membrilor presenţĭ, cele-lalte cincĭ cu majorităţĭ variabile. D-l Quintescu a fost la tóte cincĭ de o părere principial contrară, pe care a desvoltat-o într'un deosebit memoriŭ.

Domnilor Membri, Fiind şi de astă dată ales reportor al Secţiuniĭ literare în cestia ortografică, sunt dator să vĕ daŭ maĭ întîiŭ un scurt resumat al motivelor, carĭ vorbesc în favórea propunerilor ce vi le facem.

Mişcarea semnalată prin ortografia Academieĭ de la 1880 s'a accentuat de atuncĭ încóce în sensul unuĭ fonetism din ce în ce maĭ pronunţat, şi concesiunile etimologice făcute maĭ înainte din motive de oportunitate, spre a pregătì adoptarea generală a uneĭ scrierĭ definitive, nu maĭ par necesare în timpul de faţă.

Majoritatea ḑiarelor şi a revistelor române de astăḑĭ sunt scrise curat foneticesce, fără nicĭ un etimologism, şi — ceea ce este cu desăvârşire important — cerinţele maĭ tuturor profesorilor de limba română

de la şcólele secundare din ţéră reclamă aceeaşĭ simplificare a scrieriĭ. Dovadă alăturata adresă a conferinţeĭ lor oficiale de la 25 Maiŭ 1903 înaintată Academieĭ Române. Dacă maĭ adăugăm, că profesoriĭ celor treĭ catedre de filologie şi literatură română, de la Universităţile din Bucurescĭ şi Iaşĭ, d-niĭ A. Philippide, Ovid Densuşianu şi I. Bianu, se arată în scrierile lor adepţĭ aĭ fonetismuluĭ curat şi-l introduc ast-fel la viitoriĭ învĕţătorĭ aĭ limbiĭ române, ne pare de la sine indicată direcţiunea în care se cuvine să facem acum modificările ortografieĭ nóstre.

Asemenea modificărĭ eraŭ în parte propuse şi hotărîte încă de Comisiunea de la 1880, însă la discuţiunea şi votarea lor în plenul Academieĭ aŭ fost înlăturate printr'o întîmplătóre majoritate, care a contribuit ast-fel să diferenţieze şi maĭ mult scrierea academică de usul din ce în ce maĭ general al autorilor românĭ.

Va fi dar drept să reluăm în seria propunerilor ce vi le facem astădĭ, în sensul fonetismuluĭ, maĭ întâiŭ pe acele ce fuseseră arătate de subscrisul raportor încă din 1880 şi în parte primite de comisiunea de atuncĭ. Din norocire nu maĭ avem trebuinţă să stăruim pentru suprimarea luĭ *u* mut scris ca (*ŭ* scurt), care suprimare fusese şi ea propusă de comisiunea de la 1880, însă înlăturată cu majoritate de un vot, pentru a fi maĭ pe urmă — faţă de presiunea uneĭ legitime opiniunĭ publice — din noŭ discutată şi în sfârşit adoptată cu 15 anĭ maĭ târḑiŭ, de abià la 11 Martie 1895.

Dar din cele-lalte regule propuse şi neadoptate atuncĭ, propunem din noŭ pe următórele patru, carĭ rĕspund tot-odată la unele din cererile profesorilor secundarĭ cuprinse în menţionata adresă:

1). Diftongiĭ *ea* şi *oa* să se scrie tot-deauna *ea* şi *oa*, iar nu *é* şi *ó*, fiind-că regula nestrămutată a scrieriĭ românescĭ este: că acele sunurĭ, pentru carĭ se scie litera latină corespunḑĕtóre, se scriŭ cu acea literă, şi prin urmare nu se póte suprimă şi ascunde *a* sub accent.

2). Grupul de consonante *şt* se va scrie tot-deauna *şt*, indiferent dacă vine dintr'o formă flecţionară cu *sc* saŭ nu; vom scrie dar: creştĭ, peştĭ, ştiinţă, etc., conform reguleĭ menţionate maĭ sus.

3). Asemenea şi din aceeaşĭ causă sonul *z* se va scrie tot-deauna *z*, chiar când vine ca formă flecţionară dintr'un *d*; vom scrie dar: verde verzĭ, roza, poezie, etc.

4). *I* scurt se va însemnă cu *i* simplu fără semnul scurtăriĭ, asemenea *u* scurt cu *u* simplu. In puţinele casurĭ însă, unde la sfârşitul cuvintelor sunt întonate (d. ex. la unele forme de conjugare), intonarea se va

arătà prin accentul grav. Vom scrie dar: oameni, copii, iubire, tu auzi el auzì, a întocmì, nou, sau, tăcù, făcù.

Ortografia are să indice litera sonuluĭ, dar nu şi tóte nuanţele de pronunţare ale luĭ. Ast-fel semnul scurtăriĭ va remâné în scrierea nóstră numaĭ pentru vocala întunecată *ă*, simplificare fórte importantă la învĕţarea cetiriĭ şi scrieriĭ în şcólă, şi tot-deodată maĭ apropiată de ortografiile limbilor romanice, în faţa cărora nesfârşitele nóstre semne de până acum, maĭ ales multele scurtărĭ peste *i* şi *u* şi accentele peste *e* şi *o*, ne arătaŭ prea înstrăinaţĭ.

* * *

După aceste patru propunerĭ relativ uşóre, să trecem la cele două maĭ grele şi maĭ importante.

5). Sonul ъ se va scrie tot-deauna cu *ă*. Aşà cere, conform principiuluĭ fonetic, trebuinţa pedagogică şi usul majorităţiĭ scriitorilor românĭ. Litera fiind numaĭ semnul vĕḑut al sonuluĭ auḑit şi amândouĕ avênd (cât pentru vorbe, în deosebire de notele musicale) menirea de a provocà cea maĭ grabnică deşteptare a înţelesuluĭ, cestiunea se ţine maĭ ales de teoria asociaţiuniĭ ideilor şi prin urmare în prima linie de psichologie şi pedagogie, iar nu de filologie şi etimologie Acesteĭ psichologiĭ şi pedagogiĭ, representate prin usul maĭ general şi prin cererea profesorilor secundarĭ, se cuvine să ne supunem.

6). Sonul *î* se scrie cu *î*, însă acolo unde este imediat precedat de consonantele *c* saŭ *g*, se scrie cu *â*. Motivul acesteĭ din urmă modificărĭ este analogia cu usul general, introdus la noĭ ca şi la Italienĭ, de a cetì literele *c* şi *g* înainte de *i* drept *ce* şi *ge*, iar înainte de *a* drept *k* şi *gh*. Ast-fel, dacă am scrie d. e. *gînd*, *cînd*, *cîntec* cu *î* acest *i*, cu tot circumflexul de-asupra luĭ, ne-ar smintì obiceiul cetiriĭ acelor consonante înaintea vocaleĭ *i*, pe când scriind cu *â*, rĕmânem în conformitate cu deprinderea de mult admisă la *c* şi *g*.

Pe lângă acésta propunem, ca excepţie importantă, scrierea luĭ *î* prin *â* în cuvîntul *Român* şi derivatele luĭ, *România*, *Românism*, etc. Cu acest mod de scriere s'a identificat românimea de la renascerea eĭ modernă încóce, el este introdus în oficialitatea Regatuluĭ nostru independent pe tóte monedele, pe tóte inscripţiile, pe tóte pecetiile. Prin urmare nu se póte schimbà.

* * *

Trebue să adaug, înainte de a terminà, că Secţiunea literară, în şe-

dința sa de la 9 Martie a. c., a ales o comisiune, compusă din d-niĭ: I. Bianu, Ovid Densușianu și subscrisul, căreia ĭ-a dat însărcinarea ca, după ce vețĭ fi hotărît d-vóstre în ședință plenară asupra celor 6 propunerĭ de maĭ sus și conform cu acéstă hotărîre, să alcătuéscă o broșură cuprindênd aplicărĭ la cât maĭ multe casurĭ îndoióse, pentru a pune ortografia adoptată la îndemâna scriitorilor românĭ.

10 Martie, 1904. *T. Maiorescu.*